

जन्यचेतन्यप्रतिविम्बस्य वान्तःकरणोष्णजनरूपत्वात् । न तु चेतन्यमन्तःकरणे संक्रामति येन सङ्गिता स्यात् ॥ अग्ने-
रपि हि प्रकाशादिकं न लौहे संक्रामति, किन्त्वग्नि-
संयोगविशेष एव लौहस्योष्णजनमिति । नन्वेवमपि संयो-
गेन परिणामित्वमिति चेन्न सामान्यगुणातिरिक्तधर्मात्प-
त्तावेव परिणामव्यवहारादिति । अयं च संयोगविशेषो-
ऽन्तःकरणस्यैव सत्त्वोद्रेकरूपात् परिणामाद्भवतीति फल-
बलात् कल्प्यते पुरुषस्यापरिणामित्वेन संयोगे तद्विमित्त-
कविशेषासम्भवादि । अयमेव च संयोगविशेषो बुद्ध्या-
त्मनोरन्योऽन्यप्रतिविम्बने 'हेतुरिति' सा० प्र० भा० ।
अन्तःकरणस्य च दृश्यस्वित्वा "शान्ताधोरास्तयामूढा
मनसो दृश्यस्वित्वा । वैराग्यं ज्ञान्तिरौदार्यमित्याद्याः
शान्तदृश्यः । दृष्ट्या स्नेहोरागलोभावित्याद्या धोरदृश्यः ।
सम्बोहोभयमित्याद्या कथिता मूढदृश्यः" इति तास्वैव
दृष्टिपु ज्ञानलोपचारात् तत्साधनत्वमिन्द्रियाणाम् "अन्तः-
करणदृष्टौ ज्ञानलोपचारादिति" पञ्चपादिकाविवरणम् ।
शान्तादीनामेव सात्विकादिरूपेण व्यवहारः । ताश्च दृश्यः
"क्रमशोऽक्रमशश्च दृश्य इति सा० सू० उक्तेः युगपदपि
भवतीति सांख्यादयः । नैयायिकादयस्तु "अयौपद्याज्ञा-
नाना"मित्युक्तेः क्रमिकत्वमेवाङ्गीचक्रुः । तच्चान्तःकरणमणु-
परिमाणमिति नैयायिकादयः । यावद्देहकार्यकारित्वात्
जलावगाहे एकदैव सर्वदेहगतशैत्याद्युपलब्धेर्मध्यपरिमाण-
मिति सांख्यादयः । तेषां च चतुर्णां चन्द्रचतुर्मुखश-
ङ्कराच्युता अधिष्ठातारोदेवा इति ।

अन्तःकुटिल पु० अन्तर्मध्ये कुटिलः । वक्राकारमध्यावयव-
वति शङ्खे । वक्रान्तःकरणे त्रि० ।

अन्तःकृमि पु० अन्तरमध्यन्तरे कृमिर्दृश्यः । (युटि) इति ख्याते
कृमिकोषफले । मध्यस्थकृमिशृङ्गे फलादौ त्रि० ।

अन्तःकोटरपुष्पी स्त्री अन्तःकोटरे अन्तर्गतरे पुष्पं यस्याः
जातित्वात् ङीप् । अन्तःकोटरपुष्पवत्यां नीलवुक्तायाम् ।

अन्तःपदवी स्त्री अन्तःपदवी मध्यगते पथि ।

अन्तःपशु पु० अन्तःप्रासमध्ये पशवो यत् । प्रासमध्ये
पशुस्थितिकाले प्राज्ञैः, सायान्ते च "अन्तःपशौ पशु-
कासस्य सायं प्रातः" कात्या० ४, १५, १४ । "अन्तः-
पशौ काले प्रासमध्ये पशवो यस्मिन् काले, सायं पशुषु
प्रासमध्ये आगतेषु, प्रातश्च प्रासादनिःसृतेष्विति" तद्व्या० ।

अन्तःपात पु० अन्तर्मध्ये प्रततीति पत-कर्त्तरि ण । सन्नि-
स्थाने । भावे षच् । मध्यपतने ।

अन्तःपातिन् त्रि० अन्तःपतति पत-णिनि इत० । मध्य-
प्रविष्टे । स्त्रियां ङीप् ।

अन्तःपात्य पु० अन्तर्मध्ये पात्यते पत-णिच्-आधारे
यत् । मध्ये पातनाधारे देशे "अन्तःपूर्वेष्वयं परीत्यान्तः-
पात्यदेशे स्थापयतीति" कात्या० १५, ६, २२, "स्थापित-
गवानां पतये स्वभ्रात्रे द्रव्यं शतमधिकं वा दत्त्वा यूपान्
पूर्वदिशि परीत्यान्तःपात्यदेशे स्थापयेदिति" वेददीपः ।

अन्तःपुर न० अन्तरमध्यन्तरं पुरं गृहं कर्म० । (अन्दर) इति
प्रसिद्धे राज्ञां स्त्रीणां स्थानयोग्ये गृहे । "त्रितयमिदम-
पूर्वं दृष्टमन्तःपुरे ते" इत्युद्भटः "व्यायम्याश्रित्य मध्याह्ने
भोक्तुमन्तःपुरं विभेत् इति" मुक्तान् विष्टरेष्वैव
स्त्रीभरन्तःपुरे सहेति । "अन्तःपुरप्रचारश्च प्रणिधीनाश्च
चेष्टितमिति" च मनुः । तत्र स्थितत्वात् राजमहि-
तायामपि । "दाक्षिन्येन ददाति पाचमचित्तमन्तःपुरेभ्यो
यदेति" शत० । पुरगदसमासं अत्र कीत्यात् ङीप् ।
अन्तःपुरीत्यपि स्त्री ।

अन्तःपुरचर पु० अन्तःपुरे चरति चर-ट ७त० । राजान्तः-
पुरचारिणि कञ्कुद्यादौ । अन्तःपुरस्थित्याम् स्त्री ङीप् ।

अन्तःपुरसहाय पु० अन्तःपुरे सहायः । राज्ञामन्तःपुर-
सहचरे विद्वपकादौ ।

अन्तःपुराध्यक्ष पु० ईत० । "दृष्टः कुलोक्तः शक्तः पित्र-
प्रेतामहः शुचिः । राज्ञामन्तःपुराध्यक्षो प्रभीतश्च तथेष्टते"
इति नरपत्युक्तलक्षणेऽन्तःपुराध्यक्षे । अन्येऽपि पञ्च तथा,
"पञ्चापरे वामनको जघन्यः कुजोऽपरो मण्डलकोऽथ
सामी । पूर्वोक्तभूपानुचरा भवन्ति सङ्कीर्णसंज्ञाः प्रणलक्षणे-
स्तान् ॥ सम्पूर्णोक्तो वामनो (१) भग्नदण्डः किञ्चिद्विद-
मध्यकक्षान्तरेण । ख्यातो राज्ञो ह्येष भद्रामुजीवी स्तोतो
दाता वासुदेवस्य भक्तः ॥ मालव्यसेवी तु जघन्यनामा
खण्डेन्दुतुल्यश्रवणः सुसन्तः । शुक्रेश सारः पिशुनः
कविश्च कृष्णच्छविः स्थूलकराङ्गुलीकः ॥ क्रूरो धनी स्थूल-
मतिः प्रतीतस्तान्छत्रिः स्यात् परिहासशीलः । उरोऽंष्टि-
हस्तोऽसिश्चिप्राशपरश्चक्रश्च जघन्यनामा (२) ॥ वज्रो (२)
नामा यः स शुद्धो हृषीकेशात् कीर्णः किञ्चित्पूर्वकाये नतश्च ।
हंसासेवी नास्तिकोऽयैरुपेतो विद्वान् शूरः स्तब्धकः स्यात्
कतश्च ॥ कलास्रभिन्नः कलहप्रियश्च प्रभूतभृत्यः प्रमदा-
जितश्च । सम्पूज्य लोकं प्रजह्यात्कक्षात् कुजोऽयच्छक्तः
सततोद्यतश्च ॥ मण्डलकनामधेयो षष्ठकालुष्योऽभिचार-
वित् कुशलः । ज्ञायावैतालादिषु कर्मसु विद्यासु चानुरतः ॥